Annika Lindblom
Pääsihteeri, kestävän kehityksen toimikunta
Johtava asiantuntija, ympäristöministeriö

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen
5.12.2019 klo 9.00

Asia: VNS 5/2018 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa Ratkaisuja työn murroksessa

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN KIRJALLINEN LAUSUNTO

Ympäristöministeriö pitää Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osan raporttia ”Ratkaisuja työn murroksessa” tärkeänä keskustelunavauksena työhön liittyviin tulevaisuudennäkymiin, päätöksentekotarpeisiin ja muihin yhteiskunnallisiin haasteisiin liittyen.

Ympäristöministeriö korostaa tulevaisuusselonteon kytkentöjä valtioneuvoston selontekoon kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:stä (Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osalllistavasti; 3/2017). Samoin kuin tulevaisuusselonteko, myös kestävän kehityksen selonteko pyrkii ylisukupolviseen ajatteluun ja pitkän aikavälin strategiseen suunnitteluun. Molemmat selonteot korostavat niin ikään globaalien haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen, ratkaisujen monimutkaisuutta ja haasteellisuutta, verrattuna puhtaasti kansallisiin haasteisiin.

Molemmat selonteot korostavat globaaleihin ja kompleksisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin varautumista ja vastaamista pitkäjänteisellä visioinnilla ja yli hallituskaudet ulottuvalla päätöksenteolla. Tästä johtuen ympäristöministeriö pitää kiinnostavina tulevaisuusselonteon ehdotusta, jossa kestävän kehityksen selonteko ja tulevaisuusselonteko tehtäisiin jatkossa yhteisprosessina. TuV on eduskunnan vastuuvaliokunta molemmissa asioissa, mikä tekisi yhteistyön tiivistämisestä luontevaa.

Kestävän kehityksen selonteon mukaisesti Suomen Agenda2030-toimeenpano rakentuu kahden painopistealueen ympärille. Nämä painopisteet ovat hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi, sekä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Vuonna 2016 laaditun selvityksen pohjalta näissä teemoissa Suomella on eniten kirittävää tai kehitettävää omassa toiminnassaan, mutta toisaalta myös mahdollisuus tukea kestävän kehityksen edistämistä muissa maissa.

Nämä kaksi painopistealuetta ovat vahvasti keskinäisriippuvaisia: toinen painopistealue ei toteudu ilman toista. Kestävän kehityksen selonteko painottaa, että Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi edellyttää panostamista osaamisen kehittämiseen ja muutoksen hallintaan yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Koulutusjärjestelmän ja työllisyyspolitiikan on kyettävä vastaamaan tähän muutokseen, ja osaavan työvoiman saatavuus yrityksille on turvattava nyt ja tulevaisuudessa. Kestävän talouden ja työllisyyden turvaaminen mahdollistavat myös hyvinvointiyhteiskunnan edelleen kehittämisen.

Työn murrokseen varautuminen ja pitkäjänteisten ratkaisujen etsiminen työllisyys- ja koulutuspoliittisin keinoin on siten myös kestävän kehityksen politiikan keskiössä. Kiertotalouden läpimurto ja vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen edellyttävät uudenlaista osaamista ja taitoja. Mikäli Suomi haluaa olla näissä tulevaisuuden teemoissa edelläkävijänä, tulee sen investoida kansalaistensa osaamisen kehittämiseen: kyse on paitsi uusien teknologioiden, robotiikan ja tekoälyn haltuunotosta, myös systeemisten ja laajojen asiakokonaisuuksien ymmärtämisestä ja operationalisoimisesta.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että työn murroksessa huomioidaan myös tulevaisuuden työn merkityksellisyys ja mielekkyys. Tässäkin asiassa tulevaisuusselonteon ja kestävän kehityksen selonteon linjaukset yhtenevät. Ympäristöministeriö tukee tulevaisuusselonteon tavoitetta saada kestävän kehityksen periaatteet ohjaamaan vahvemmin poliittista päätöksentekoa ja laajentaa keskustelua BKT:ta täydentävistä hyvinvoinnin mittareista. VNK:n johdolla on laadittu noin 50 kestävän kehityksen indikaattorin kokoelma, jossa indikaattorit on jaettu 10 temaattiseen indikaattorikoriin. Yhtenä korina on ”Työelämä, laatu ja muutos” jossa mittareina ovat mm. kokemus työn rasittavuudesta sekä mahdollisuudet vaikuttaa työhön ja oppia uutta. Tavoitteena tulee olla tämän tyyppisen laadullisen hyvinvointitiedon lisääntynyt käyttö myös päätöksenteossa.